

בתי המשפט

עת"מ 1150/07	בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לענינים מינהליים
	לפני: כבוד השופטת מוסיה ארד - נשיאה

בעניין: עטרת בנות ירושלים

ע"י ב"כ עו"ד ג' גרימברג ומ' זקבד

העותרת**נ ג ד**

1. הממונה על מחוז ירושלים מטעם משרד הפנים (הגב' רות יוסף)

באמצעות עו"ד גרינבוים מפרקליטות מחוז ירושלים

2. מנהל הארנונה בעיריית ירושלים

באמצעות עו"ד שוויד מהמחלקה המשפטית בעיריית המשיבים ירושלים

פסק דין**כללי**

בעתירה זו מבקשת העותרת, עמותת עטרת בנות ירושלים (להלן – העותרת) מבית המשפט, לקבוע כי היא זכאית לפטור מארנונה בהתאם להוראות סעיף 4(א)(4) (א) לפקודת מס העירייה ומסי הממשלה (פיטורין), 1938 (להלן – פקודת הפיטורין). לחילופין מבקשת העותרת מבית המשפט להורות כי החלטת עיריית ירושלים בדבר ביטול הפטור ההיסטורי שהוענק לה מכוח סעיף 5(י) לפקודת הפיטורין עד שנת 2003, במסגרתה בוטל הפטור האמור החל משנת 2003, תחול החל מחודש ינואר 2007 בלבד.

עיקרי העובדות הצריכות לעניין

העותרת היא עמותה רשומה הפועלת, לדבריה, ללא מטרות רווח. עיסוקה של העותרת הוא בהכשרת בנות להוראה במוסדות יהודים בחו"ל. המדובר בבנות המתגוררות דרך קבע בחו"ל ומגיעות לירושלים לתקופת הלימודים אצל העותרת. לצורך קיום פעילותה האמורה מחזיקה העותרת נכס ברחוב ז'בוטינסקי בירושלים (להלן – הנכס). עד שנת 2003 נהנתה העותרת מפטור מארנונה בגין הנכס האמור מכוח סעיף 5(י) לפקודת

[הפיטורין](#), הקובע כי פטור מארנונה יוענק ל"כל רכוש שמוסד-מתנדב לשירות הציבור משתמש בו אך ורק לשירות הציבור בתנאי שאותו מוסד יתאשר על ידי שר הפנים לצורך פיטורין לפי סעיף זה". בסוף שנת 2003, בעקבות פסק דינו של בית המשפט העליון בבג"צ [26/99 עיריית רחובות נ' שר הפנים, פ"ד נז\(3\) 97 \(2003\)](#) (להלן – בג"צ עיריית רחובות), בו נקבע, בין השאר, כי על משרד הפנים לבחון מחדש את הפטורים ההיסטוריים שהוענקו על פי סעיף 5(י) [לפקודת הפיטורין](#) בהתאם לקריטריונים שנקבעו לעניין זה בחוזר מנכ"ל משרד הפנים מיום 11.2.99 (להלן – חוזר המנכ"ל), ביטלה עיריית ירושלים את הפטור שהוענק לעותרת, ולגופים אחרים שנהנו מפטור לפי סעיף זה, והעותרת נדרשה להגיש בקשה חדשה לפטור מארנונה, בהתאם לקריטריונים שנקבעו בחוזר המנכ"ל. בשנת 2006 פנתה העותרת למשיבה 1, הממונה על המחוז במשרד הפנים (להלן – המשיבה), בבקשה לפטור מארנונה לפי סעיף 5(י) [לפקודת הפיטורין](#). ביום 29.11.06 נשלחה לעותרת תשובת המשיבה, לפיה העותרת אינה זכאית לפטור מארנונה מכוח סעיף 5(י) [לפקודת הפיטורין](#), שכן היא אינה מקיימת את אחד התנאים שנקבעו בחוזר המנכ"ל, לפיו "המוסד פועל בתוך קהילת הרשות המקומית ופעילותו משרתת בעיקר את תושבי אותה הרשות המקומית". בשלב זה בחרה העותרת שלא לעתור כנגד החלטת המשיבה לבית הדין הגבוה לצדק – שהוא המוסמך לדון בעתירות בעניין זה – אלא לפנות למשיבה בבקשה חדשה, לפטור מארנונה בהתאם לסעיף 4 [לפקודת הפיטורין](#), וזאת נוכח היותה, לשיטתה, מוסד דתי או מוסד חינוך, הזכאי לפטור מארנונה על פי הוראות הסעיף האמור. ביום 21.6.07, לאחר שהועברו לה לבקשתה מסמכים נוספים על ידי העותרת, הודיעה המשיבה לעותרת כי לצורך הכרה כמוסד חינוך לעניין קבלת פטור מארנונה לפי סעיף 4(א) [לפקודת הפיטורין](#), על העותרת להעביר לידיה מסמכים המעידים על עמידה בתנאים המצטברים שלהלן: "א. המדובר הוא ב'מוסד חינוך'. ב. החזקה בנכס שלגביו נתבקש הפטור הם של מוסד חינוך (מסמך המעיד על בעלות או שכירות הנכס). ג. הנכס לגביו נתבקש הפטור משמש את מוסד החינוך לאחת מן המטרות המפורטות בפסקאות 4(א)(iV)-(א)(ג). ד. הפטור אינו מוענק לנכס שהשימוש בו הוא לשם הפקת רווח כספי...". כן ציינה המשיבה כי: "בנוסף לאמור לעיל יש לצרף אישור משרד החינוך על ניהול ביי"ס". העותרת השיבה למכתב האמור וציינה כי המסמכים המבוקשים, מלבד אישור משרד החינוך, צורפו לבקשה. אשר לאישור משרד החינוך, העותרת טענה כי אישור מעין זה אינו נדרש על פי הפקודה, כך שעל המשיבה להכיר בעותרת כמוסד חינוך על סמך המסמכים שכבר

צורפו. לאחר התכתבות נוספת בין הצדדים, במסגרתה חזרה העותרת על עמדתה לפיה אישור משרד החינוך אינו מהווה תנאי להכרה כמוסד חינוך, ואילו המשיבה חזרה על עמדתה לפיה "לצורך הכרה בעמותה כמוסד חינוך יש צורך באישור משרד החינוך", הגישה העותרת את העתירה הנוכחית.

עיקרי טענות העותרת

טענתה העיקרית של העותרת היא כי משאין חולק כי היא מקיימת בנכס מושא העתירה פעילות שעניינה הכשרת בנות המתגוררות בחו"ל להוראה במוסדות חינוך יהודיים בחו"ל, הרי שיש לראותה כ"מוסד חינוך" שמקיים בנכס פעילות של "סמינר", כמשמעות מונח זה בסעיף 4(א)(4) [לפקודת הפיטורין](#), וזאת על אף שהתעודה שמעניקה העותרת לבנות המסיימות את לימודיהן אצלה אינה מוכרת על ידי משרד החינוך. לשיטת העותרת, את המונח "סמינר" יש לפרש בהתאם למשמעותו המילולית הרגילה, הכוללת, בין השאר, על פי מילון אבן שושן, "בית מדרש למורים או לרבנים, בית ספר תיכון או גבוה המכשיר את תלמידיו להוראה", ואין ליתן לו משמעות החורגת ממשמעות מילולית זו, במיוחד כשמדובר בפרשנות של חקיקת מס הפוגעת בקניין, אותה יש לפרש בצמצום. לתמיכה בטענה זו מפנה העותרת לפסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים בתל-אביב בעת"מ [1576/06 עמותת יתד ילדי תסמונת דאון נ' הממונה על מחוז מרכז במשרד הפנים](#) [פורסם בנבו] (פסק דין מיום 22.2.07) (להלן – פסק דין יתד). באותו עניין דובר בעמותה שהחזיקה בנכס לצורך קיום הדרכות להורים ומורים בעלי תעודת הוראה, בנושא שילוב ילדים הלוקים בתסמונת דאון במערכת החינוך הכללית. בית המשפט קבע כי העותרת באותו עניין היא בגדר סמינר כמשמעות הביטוי בסעיף 4(א)(4) [לפקודת הפיטורין](#). בית המשפט פירש את המונח "סמינר", בהתאם למשמעותו המילולית, וקבע כי העותרת מהווה סמינר, שכן היא עוסקת בהדרכת מורים הרי שבית המשפט סבר כי אין בכך כדי לשלול את מסקנתו זו. אשר לעובדה שמדובר בהדרכתו של מי שכבר יש לו תעודת הוראה, והכוללת גם הכשרת הורים שאינם מורים, אינה שוללת מסקנה זו. לטענת העותרת, משנמנעה המדינה מלערער על פסק הדין, הרי שהוא מחייב אותה, ועליה ליישמו גם לעניינה. העותרת מוסיפה כי גם פרשנות תכליתית של סעיף 4(א)(4) [לפקודה](#) תומכת במסקנה האמורה,

שכן תכליתו של הסעיף היא הענקת פטור מארנונה למוסדות העוסקים בהקניית חינוך שלא למטרות רווח.

לטענת העותרת, נוכח האמור לעיל, ובשים לב לכך שאין חולק כי היא אינה פועלת למטרות רווח, על המשיבה להכיר בה כמוסד חינוך הזכאי לפטור מארנונה בהתאם לסעיף 4(א)(4) [לפקודת הפיטורין](#).

לחילופין טוענת העותרת כי על משיב 2, מנהל הארנונה בעיריית ירושלים (להלן – משיב 2) להחיל את החלטתו בדבר ביטול הפטור ההיסטורי שהוענק לה לפי סעיף 5(ו) [לפקודת הפיטורין](#) החל מיום 1.1.07, ולא החל מיום 1.1.03. לטענת העותרת, על הפטורים ההיסטוריים שהוענקו לפי סעיף 5(ו) [לפקודת הפיטורין](#) לעמוד בתוקפם עד סיום הבחינה המחודשת על ידי משרד הפנים. בחינה זו, בכל הנוגע לעניינה, הסתיימה רק בשנת 2007. העותרת מוסיפה כי העובדה שהגישה את בקשת הפטור רק בשנת 2006 אינה צריכה לעמוד לה לרועץ לעניין זה. לדברי העותרת, היא סברה בטעות כי הגישה בקשה לפטור בשנת 2004, ואולם בדיעבד נודע לה כי בקשה מעין זו לא הוגשה. לדבריה, נוכח העובדה כי גם בקשות שהוגשו במועד לא נענו עד שנת 2006, הרי שהעיכוב בהגשת הבקשה לא היה הגורם בגינו טופלה בקשתה רק בשנת 2007. לחילופי חילופין טוענת העותרת כי ביטול הפטור שניתן לה עודכן במחשבי העירייה רק בתחילת שנת 2004, ולכן לא ניתן לבטלו רטרואקטיבית גם לשנת 2003.

עיקרי טענות המשיבים

עמדת המשיבה היא כי העותרת אינה זכאית לפטור מתשלום ארנונה בהתאם להוראות [פקודת הפיטורין](#). לטענתה, אין להכיר בעותרת כמוסד חינוך המפעיל בנכס מושא העתירה סמינר, שכן העותרת אינה מחזיקה באישור ממשרד החינוך. המשיבה מוסיפה כי גם כעניין של מדיניות ראויה אין להכיר בעותרת, כמי שמכשירה תלמידות מחו"ל לעסוק בהוראה בחו"ל, כמוסד חינוך הזכאי לפטור מארנונה.

לתמיכה בעמדתה האמורה טוענת המשיבה, כי את הוראות החוק הקובעות פטורים מארנונה, ובפרט את הוראות [פקודת הפיטורין](#), יש לפרש בצמצום. זאת משום שמשמעות הפטור היא הכבדה בנטל המס על נישומים אחרים, או פגיעה באיכות השירותים שמספקת הרשות המקומית. לעניין זה מפנה המשיבה לבג"צ [6741/99 יקותיאל נ' שר הפנים, פ"ד נה\(3\), 673 \(2001\)](#) ולע"א [975/97 המועצה המקומית עילבון](#)

נ' מקורות חברת מים בע"מ, פ"ד נד(2), 433 (2000). המשיבה מוסיפה כי מאותו נימוק יש לייחד פטורים מארנונה למקרים חריגים, של מוסדות שנועדו ליתן מענה לצרכים הבסיסיים ביותר של חברה מאורגנת.

לטענת המשיבה, בפסק דינו של בית המשפט העליון בע"מ 10673/05 מכללת הדרום, עמותה לקידום החינוך הגבוה באשדוד נ' משרד הפנים [פורסם בגבו] (פסק דין מיום 31.12.07) (להלן – ע"מ מכללת הדרום), נקבע כי הפטור המוענק בפקודת הפיטורין למוסדות חינוך נועד לפטור מארנונה מוסדות המספקים לקהילה שירותי חינוך והוראה בסיסיים, ואילו הפטור לסמינר נועד לפטור מארנונה את המוסדות המכשירים את הנושאים בעול החינוך. משכך, גוף המפעיל סמינר יהיה זכאי לפטור רק מקום בו מדובר בסמינר העוסק בהכשרת מורים שיילמדו בעתיד באותם מוסדות חינוך המעניקים חינוך בסיסי ומוכרים לפטור לצורך הפקודה, ושתעודת ההוראה שתינתן לבוגריו תוכר רשמית כתעודה המכשירה את הבוגר ללמד במוסדות אלו. העותרת, כמי שמכשירה מורות שיילמדו בחו"ל, ושתעודת ההוראה שהיא מעניקה אינה מוכרת לצורך הוראה במוסדות חינוך בישראל, אינה עונה על קריטריונים אלו, ולכן אינה זכאית לפטור.

אשר לפסק הדין בעניין יתד, לטענת המשיבה מדובר בפסיקה שאינה עולה בקנה אחד עם עמדתה, ושערעור עליה לא הוגש מטעמים טכניים.

טענה נוספת של המשיבה היא כי העותרת היא בגדר "בית ספר", כהגדרתו בחוק הפיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 (להלן – חוק הפיקוח על בתי ספר), ולכן עליה להחזיק רישיון מתאים ממשרד החינוך כנדרש בחוק. בהעדר רישיון, העותרת פועלת למעשה באופן בלתי חוקי, ולכן גם אינה זכאית לפטור מארנונה בגין פעילות זו. יצוין כי העותרת השיבה לטענה זו, שהועלתה לראשונה בכתב התשובה של המשיבה, וטענה כי היא אינה בית ספר כמשמעותו בחוק הפיקוח על בתי ספר, אלא סמינר למורות, ולכן היא אינה זקוקה לרישיון להפעלת בית ספר על מנת לפעול באופן חוקי. העותרת הוסיפה כי היא מוכרת כגוף הפועל באופן חוקי על ידי זרועות אחרות של המדינה, שאף נותנות לה מימון.

תשובתו של משיב 2 התייחסה, מטבע הדברים, בעיקר לנושא הסעד החלופי. לטענתו, דין העתירה בכללותה, ובפרט לעניין הסעד החלופי, להידחות בגין שיהוי בהגשתה, וזאת נוכח העובדה שהוגשה 4 שנים לאחר שהודע לעותרת דבר ביטול הפטור. לגופו של

עניין טוען משיב 2, כי הפטור ההיסטורי שהוענק לעותרת לפי סעיף 5(י) לפקודת הפיטורין הוענק לה בטעות ובחוסר סמכות, שכן הפטור הוענק לעותרת במסגרת פנימית של העירייה בלבד, זאת חרף העובדה כי הגורם המוסמך לאשר פטור על פי סעיף זה הוא שר הפנים, ולא העירייה. נוכח זאת, משנתגלתה הטעות, הייתה העירייה רשאית לבטל את הפטור שניתן לעותרת. יתרה מכך, המשך מתן הפטור לעותרת, מקום בו היא אינה עומדת בדרישות הפקודה, רק מכיוון שהוענק לה פטור בעבר, אינו ראוי, שכן הדבר יגרום להגדלת נטל המס על נישומים אחרים או לפגיעה באיכות השירותים המסופקים על ידי העירייה. לא זו אף זו, הדבר אף מנוגד לאמור בפסק דין עיריית רחובות, לפיו על העירייה לבחון מעת לעת את זכאותו של הנישום לפטור.

דיון

לאחר שעיינתי בחומר הרלוונטי ובטענות הצדדים הגעתי למסקנה כי דין העתירה להידחות.

על פי סעיף 4(א) לפקודת הפיטורין ארנונה כללית לא תוטל על כל "בניין או קרקע תפושה" לגביהם מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף. סעיף 4(א)4(א) לפקודת הפיטורין, שהוא הרלוונטי למקרה הנוכחי, קובע כי לא תוטל ארנונה כללית על בניין או קרקע תפושה אשר:

"הבעלות והחזקה עליהם הן בידי כל מוסד חינוך, בתנאי שהבנין או

הקרקע התפוסה משמשים לאותו מוסד-חינוך: —

(א) כגן-ילדים, בית-ספר, סמינר או בית-ספר מקצועי, או

(ב) כבית חינוך לעוורים, לאילמים או לחרשים, או

(ג) כספריה ציבורית;"

ובהמשך הסעיף נקבע סייג לפיו הפטור יוענק:

"בתנאי כי לא יפטרו ממס כל בנין או קרקע תפושה שהבעלות והחזקה

עליהם הן בידי כל מדינה או כל אדם המחזיק מטעם כל מדינה, או כל

עדה דתית או מוסד דתי, אגודת צדקה או מוסד חינוך, אם אותה מדינה או אותה עדה דתית או אותו מוסד דתי, או אותה אגודת צדקה או אותו מוסד חינוך משתמשים בבנין או בקרקע התפוסה לאיזה צורך שתכליתו הפקת ריווח כספי".

סעיף 14 לפקודה קובע כי:

"כל שאלה באם איזו עדה דתית או אם איזה מוסד או מוסד דתי או אם איזו אגודה היא אגודת צדקה או אם איזה מוסד הוא מוסד חינוך, יחליט בה הממונה על המחוז שבו נמצא הנכס אשר ביחס אליו נתבעים הפטורין ע"י אותה עדה או אותו מוסד דתי או אותה אגודת צדקה או אותו מוסד חינוך".

כלומר, בהתאם להוראות הסעיף, פטור מארנונה בגין נכס מסוים יוענק, בין השאר, למוסד שלגביו קבע הממונה על המחוז כי הוא מוסד חינוך, ובתנאי שהוא עושה בנכס שימוש, כסמינר, ובתנאי שלא נעשה בו שימוש שתכליתו היא הפקת רווח כספי.

במקרה הנוכחי, המשיבים לא חלקו על השימוש שעושה העותרת בנכס מושא העתירה, קרי, על כך שהעותרת מחזיקה בנכס לצורך הכשרת בנות המתגוררות בחו"ל להוראה במוסדות יהודיים בחו"ל. המשיבים גם לא חלקו על טענת העותרת לפיה השימוש שהיא עושה בנכס אינו למטרות רווח.

לפיכך, המחלוקת בין הצדדים מצטמצמת לשאלה האם היה על המשיבה להכיר בעותרת כמוסד חינוך המפעיל בנכס מושא העתירה סמינר, כמשמעות ביטויים אלו בפקודת הפטורין.

על פי הפסיקה, התנאים לזכאות לפטור מארנונה לפי פקודת הפטורין, ובמקרה הנוכחי, היותה של העותרת מוסד חינוך, ועשיית שימוש בנכס לצורך הפעלת סמינר, הם תנאים מצטברים (ר' רע"א 8879/99 עריית תל אביב-יפו נ' המכללה לביטוח, פ"ד נ(2), 577 (2003)). הפקודה אינה קובעת מהו "מוסד חינוך" ומונח זה נותר עמום ובלתי מוגדר בפקודה. להבהרת המונח "מוסד חינוך" ניתן להיעזר ברשימת המוסדות

המפורטים בהמשך סעיף 4(א)4(א) הנ"ל ומהווים את התנאי המצטבר השני. בענייננו מחייב תנאי זה לבחון אם השימוש שעושה העותרת בנכס הינו למטרות סמינר כמשמעותו ב**פקודת הפיטורין**.

נקודת המוצא – גם אם לא נקודת הסיום – לבחינת שאלה זו היא המשמעות המילולית המיוחסת לביטוי סמינר. כפי שציינה העותרת, סמינר, משמעו, בין השאר, מוסד להכשרת מורים, והעותרת אכן עוסקת בהכשרת מורות. ואולם, על פי הפסיקה שהוזכרה לעיל, יש לפרש הוראות המקנות פטור מארנונה, ובפרט את הוראות **פקודת הפיטורין**, בצמצום ובהתאם לתכלית החוק, שאם לא כן ייווצר מצב שבו גורמים רבים נהנים מפטור מארנונה על חשבון נטל המס המוטל על נישומים אחרים, או שרמת השירותים שמספקות הרשויות המקומיות תפגע. לגישת הפסיקה, פטור מארנונה יהיה מוצדק באותם מקרים בהם מדובר בנישום המספק שירות כה חיוני לקהילה, עד כי ניתן להניח כי חברי אותה קהילה היו מסכימים לסבסד את אותו שירות באמצעות מתן הפטור אילו היה הדבר מובא להכרעתם, או כלשונו של כבוד השופט רובינשטיין, הפטור מארנונה מוענק לשם מימון "המטרות שמן הראוי כי הציבור יחפוץ במימון באמצעות מערכת המס" ולמוסדות "שהם מאותם מוסדות שהקהילה חפצה בהם ומעוניינת בקיומם ועל כן נכונה היא, כקולקטיב, כציבור, לסייע בהחזקתם גם על ידי הקלת הנטל בנושאים כמו הארנונה" (ר' עז"מ מכללת הדרום, בסוף פסקה ז' לפסק הדין). גישה זו נתמכת בתוכן של הוראות **פקודת הפיטורין** עצמה, ובפרט בסעיף 4(א) לפקודה, הקובע פטורים למוסדות דוגמת בתי חולים, מוסדות צדקה ובתי יתומים, וכן בפסיקה, שקבעה כי רשימת הפטורים הקבועים בפקודה היא רשימה סגורה. דברים אלו מובילים למסקנה כי לעניין ההחלטה בדבר זכאות לפטור מארנונה, אין להסתפק במשמעות המילולית של הביטוי סמינר, אלא יש לבחון אם השימוש בנכס כ"סמינר" או כ"מוסד להכשרת מורים" מגשים את מטרת ההוראה בדבר זכאות לפטור מארנונה.

על הצורך בבחינה החורגת מפרשנות מילולית להוראת הפטור מארנונה הקבועות ב**פקודת הפיטורין** עמד בית המשפט העליון בפסק הדין בפרשת מכללת הדרום. באותו עניין נדרש בית המשפט העליון לשאלה האם בית ספר ללימוד ראיית חשבון וייעוץ מס לתלמידים מבוגרים הוא "מוסד חינוך", והאם השימוש בנכס לצורך זה הינו שימוש

כ"בית ספר מקצועי", כמשמעות מונחים אלו בסעיף 4(א)4 [לפקודת הפיטורין](#). בית המשפט העליון קבע כי לצורך בחינת שאלה זו אין להסתפק בבחינה מילולית של הביטויים הנ"ל, אלא יש לבחנם בשים לב לתכלית החוק. מסקנתו של בית המשפט העליון, לאחר שבחן את השאלה האמורה בהתאם לתכלית החוק, הייתה כי מוסדות החינוך כמשמעותם בחוק הנידון מיועדים ככלל לחינוך בסיסי בלבד, ולכן, מכללת הדרום אינה בגדר "מוסד חינוך" המשתמש בנכס כ"בית ספר מקצועי". בהתייחסו לתכלית הפטור המוענק למוסדות חינוך קבע בית המשפט העליון כי:

"תכלית החיקוק דנא מתחוורת לדעתי, ראשית, מרשימת המוסדות המפורטים בהמשך הסעיף, אשר מטרתם – ככלל, כאמור – פטור לחינוך והוראה בסיסיים, שהם מאושיות הקהילה".

בית המשפט העליון הוסיף כי:

"גישה פרשנית זו ניתן לתלות גם בשיקולי מדיניות, שתכלית החקיקה כרוכה בהם. ככל שמתרחקים ממובנם 'הגרעיני' של מוסדות החינוך – היינו, מוסדות שתכליתם חינוך והוראה בסיסיים, שכלל מיועדים לילדים ונוער – כך קטן הבסיס הרעיוני של הסכמת הציבור בכלל, ובפרט הרשות המקומית, לגבי ההשתתפות במימוןם... ומה באשר להשכלה גבוהה? באופן אידיאלי היה רצוי לכלול גם אותה, בחינת 'גידיל תורה ויאדיר', ואולם, טרם הגענו לכך, ועל המחוקק לומר דברו, אם יחפוץ בכך, וזאת מבלי לפגוע בחשיבות פעולתה של המערכת. יתר על כן, פרשנות לפיה כל מוסד בעל זיקה לתחום החינוך נופל בגדר סעיף 4 לפקודה וזכאי לפטור מארנונה, אינה תואמת מדיניות שיפוטית מרוסנת בשחרור מנטלי הארנונה, שהרי מטבע הדברים ינסו מוסדות רבים להגדיר עצמם כ"מוסדות חינוך" ככל שפן זה או אחר בעשייתם ניתן להעטות עליו זיקה חינוכית, וממילא יכבד הנטל על התושבים האחרים".

באותו עניין התייחס בית המשפט העליון גם לפטור המוענק לסמינרים לפי [פקודת הפיטורין](#). לדבריו:

"חריג לכאורי (לתכלית שצוינה לעיל, שעניינה פטור מארנונה למוסדות המעניקים חינוך בסיסי – מ.א) הוא הכללת סמינר במניין המוסדות אך אולי יש להבינו על רקע היות הסמינר מיועד דווקא להכשרת מורים וגננות, הנושאים בעול החינוך, והכשרה זו באותן שנים שונה היתה ונפרדת מאוניברסיטה".

נוכח דברים אלו, יש לקבל את עמדת המשיבה לפיה הפטור המוענק למוסדות חינוך נועד למוסדות המעניקים חינוך בסיסי לתושבי הקהילה, ואילו הפטור לסמינר נועד למוסדות המכשירים את המורים הנושאים בעול חינוך בסיסי זה. כן יש לאשר את דרישת המשיבה לפיה בנושא זה יש לקבל אישור מאת משרד החינוך, שהוא הגוף הממלכתי הבקיא בנושא.

אשר לעותרת, הפעילות שמקיימת העותרת בנכס היא כאמור הכשרת בנות המתגוררות דרך קבע בחו"ל לעסוק כמורות בבתי ספר יהודים בחו"ל. העותרת לא הכחישה כי גם אם היא מעודדת את תלמידותיה לעלות לישראל ולהשתקע בה, הרי שמרביתן שבות, עם תום לימודיהן, למקום מגוריהן בחו"ל. בנסיבות אלו, המורות שמכשירה העותרת, גם אם יישרתו בעתיד מטרות חשובות אחרות, לא ישאו בעול החינוך בקהילה שבה מצוי הנכס בפרט, או בישראל בכלל, דבר העומד, כאמור, בבסיס תכליתו של הפטור.

העותרת טענה לעניין זה, כי גם המורות שלומדות בסמינרים להכשרת מורות תושבות הארץ עשויות, עם סיום הכשרתן, לבחור שלא לעסוק לאחר מכן כמורות דווקא באותה עיר שבה מצוי הנכס שלגביו מתבקש הפטור, וכי למרות זאת מכירה המשיבה בסמינרים מעין אלו כזכאים לפטור מארנונה. לא זו אף זו, לטענתה, הפטור מארנונה לפי סעיף 4(א) [לפקודת הפיטורין](#), בשונה מהפטור לפי סעיף 5(י) לפקודה, אינו מותנה בתרומת מוסד החינוך לרשות המקומית שבתחומיה הוא פועל. אין לקבל טענה זו. אכן, יתכן כי חלק מהתלמידים במוסד חינוך מסוים, ולענייננו, חלק מהמורים לעתיד הלומדים בסמינר מסוים, אינם מתגוררים דרך קבע בתחומי הרשות המקומית שבה מצוי הנכס. כן אין לשלול כי חלק מהלומדים בסמינר מסוים יעתיקו את מקום מגוריהם, עם תום הלימודים בסמינר, לרשות מקומית אחרת, ולא ישאו בעול החינוך

בעיר ברשות המקומית שבה מצוי הסמינר. ואולם, בקיומם של מקרים מעין אלו אין כדי לשלול את העובדה כי התכלית הכללית העומדת בבסיס מתן הפטור למוסדות חינוך היא תמיכה בשירותי החינוך שאותם מוסדות מעניקים לקהילה, וכי תכלית מתן הפטור לסמינרים היא תמיכה במוסדות שהלומדים בהם צפויים לשאת בעול החינוך באותה קהילה. מתן פרשנות אחרת להוראות סעיף 4(א)4(א) [לפקודת הפיטורין](#) אינה מתיישבת עם הפסיקה לפיה יש לפרש בצמצום הוראות חוק הקובעות פטורים מארנונה ועם הפסיקה שהובאה לעיל הנוגעת לתכלית הפטור המוענק למוסדות חינוך בכלל, ולסמינרים בפרט.

נוכח האמור לעיל, דין העתירה, ככל שהיא נוגעת לסעד העיקרי שמבקשת העותרת, להידחות.

אשר לסעד החלופי שמבקשת העותרת, העותרת לא סתרה את טענת משיב 2 לפיה הפטור ההיסטורי שהוענק לה הוענק לה על ידי העירייה ולא על ידי שר הפנים, שהוא הגורם המוסמך לפטור מתשלום ארנונה בהתאם להוראות סעיף 5(י) [לפקודה](#). בנסיבות אלו, יש לקבל את טענת משיב 2 לפיה הפטור שהוענק לעותרת על ידי העירייה הוענק לה בחוסר סמכות, וכי משעמדה העירייה על הפגם שנפל במתן הפטור, הייתה העירייה רשאית לבטלו.

לעניין זה אין לקבל את טענת העותרת לפיה בפסק דין עיריית רחובות נקבעה קביעה הסותרת מסקנה זו. כפי שציין משיב 2, בפסק דין עיריית רחובות נקבע כי יש לבחון את זכאותם לפטור של נישומים שנהנו מפטורים היסטוריים לפי סעיף 5(י) [לפקודת הפיטורין](#) לפי הקריטריונים שבחוזר המנכ"ל, וכי יש לשוב ולבחון את עמידתם בקריטריונים אלו מעת לעת. קביעה זו של בית המשפט העליון תומכת בעמדת משיב 2, לפיה אין בעובדה שלעותרת הוענק פטור בחוסר סכמות בעבר כדי לחייב את המשיב להמשיך וליתן לה פטור מידי שנה, עד לסיום בחינת שר הפנים את עמידתה בקריטריונים שנקבעו לעניין זה.

יתרה מכך, במקרה הנוכחי קבע משרד הפנים, לאחר שבחן את בקשת העותרת, כי העותרת אינה זכאית לפטור לפי סעיף 5(י) [לפקודת הפיטורין](#). העותרת, שלא החזיקה באישור שר הפנים כנדרש, הגישה בקשה מתאימה לשר הפנים רק בשנת 2006, ובקשתה נדחתה. בנסיבות אלו אך מובן הוא כי אין כל הצדקה לפטור את העותרת מארנונה עד שנת 2007.

גם טענת העותרת לפיה לכל הפחות יש לפטור אותה מארנונה לשנת 2003, שכן ביטול הפטור נרשם במחשבי העירייה רק בשנת 2004 ולא ניתן לבטלו רטרואקטיבית, דינה להידחות. העותרת לא חלקה על טענת העירייה לפיה ההחלטה על ביטול הפטור נתקבלה בשנת 2003 והודעה לעותרת כבר בסוף שנת 2003. משכך, הייתה העירייה רשאית לבטל את הפטור לשנת 2003, ולעניין זה אין רלוונטיות למועד שבו עודכן הביטול, עליו הוחלט קודם לכן, במחשבי העירייה.

סוף דבר

העתירה נדחית.

העותרת תישא בהוצאות המשיבות בסכום של 40,000 ₪ בחלקים שווים.

המזכירות תמציא העתקים לב"כ הצדדים.

ניתן היום, כ"ב בניסן התשס"ח (27 באפריל 2008), בהעדר הצדדים.

מוסיה ארד 1150/07-54678313

מוסיה ארד, נשיאה

063001150/07 עתמ אופיר יחזקאל

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה